

Todistelu - Liettua

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Todistustaakka
 - 1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?
 - 1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen oletusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?
 - 1.3 Missä määrin oikeuden on vakuutettava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?
- 2 Todisteiden vastaanottaminen
 - 2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tietyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?
 - 2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?
 - 2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?
 - 2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?
 - 2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?
 - 2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?
 - 2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?
 - 2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?
 - 2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?
 - 2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?
 - 2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?
 - 2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?
- 3 Näytön arviointi
 - 3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?
 - 3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

1 Todistustaakka

Osapuolten on esitettävä näyttö tosiseikoista, joihin niiden vaatimukset ja vastineet perustuvat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tosiseikoista ei tarvitse esittää näyttöä (ks. 1.2 kohta).

1.1 Mitkä ovat todistustaakkasäännöt?

Liettuan siviiliprosessilain (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) mukaan todistustaakka on asian osapuolilla. Niiden on esitettävä näyttö tosiseikoista, joihin niiden vaatimukset ja vastineet perustuvat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tosiseikoista ei tarvitse esittää näyttöä.

Siviilioikeudellisten asioiden käsittely kaikissa tuomioistuimissa perustuu kontradiktoriseen periaatteeseen. Jokaisen osapuolen on todistettava seikat, joihin heidän vaatimuksensa ja vastineensa perustuvat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa perusteena olevia seikkoja ei tarvitse todistaa.

1.2 Onko olemassa sääntöjä, joiden nojalla tiettyjä tosiseikkoja pidetään sellaisina, ettei niiden toteen näyttäminen ole tarpeen? Millaisissa tapauksissa? Onko tiettyjen oletusten kumoaminen mahdollista esittämällä vastatodistelua?

Siviiliprosessilain 182 §:ssä luetellaan tosiseikat, joita ei tarvitse näyttää toteen. Ne ovat seuraavia:

- seikat, jotka tuomioistuin on todennut yleisesti tiedossa oleviksi;
- sellaisissa tuomioissa todetut seikat, jotka on annettu muissa samat asianosaiset käsittävissä siviili- tai hallinto-oikeudenkäynneissä, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tuomioistuimen tuomio aiheuttaa oikeudellisia seurauksia muille henkilöille, jotka eivät ole asianosaisia menettelyssä (tuomion todistusvoimavaikutus);
- rikoksen tunnusmerkistön täyttävän henkilökohtaisen toiminnan seuraukset, jos nämä seuraukset on todettu rikosoikeudenkäynnissä annetussa tuomiossa (tuomion todistusvoimavaikutus);
- seikat, joiden lain mukaan oletetaan olevan olemassa ja joita ei ole kiistetty oikeudenkäynnissä;
- osapuolten myöntämät tosiseikat.

Asianosaisella on oikeus myöntää tosiseikat, joiden perusteella toinen asianosainen pyrkii osoittamaan oman vaatimuksensa tai vastineensa oikeaksi. Tuomioistuin voi katsoa myönnetyn tosiseikan vahvistetuksi, jos se uskoo, että tosiseikan myöntäminen on asian kannalta merkityksellistä eikä asianosainen ole myöntänyt tosiseikkaa petos-, väkivalta- tai uhkaustarkoituksessa, vahingossa tai siten, että tarkoituksena on salata totuus.

On myös syytä huomata, että tosiseikan myöntämisen merkitys voidaan kyseenalaistaa esittämällä todisteita oikeudenkäynnissä.

1.3 Missä määrin oikeuden on vakuututtava jostakin tosiseikasta voidakseen perustaa tuomionsa tällaisen tosiseikan olemassaoloon?

Jos tuomioistuin voi toimitettujen todisteiden nojalla pitää todennäköisempänä, että tietty tosiseikka on totta kuin että se ei ole, tuomioistuin toteaa, että kyseinen tosiseikka on vahvistettu.

2 Todisteiden vastaanottaminen

Siviiliprosessissa todisteilla tarkoitetaan kaikkia tosiasioita, joiden perusteella tuomioistuin voi laissa säännellyssä menettelyssä todeta, onko olemassa seikkoja, jotka näyttävät osapuolten vaatimukset ja vastineet toteen, ja muita seikkoja, jotka ovat olennaisia oikeudenmukaisen päätöksen tekemiseksi asiassa. Tällaisia tietoja voi olla osapuolten tai kolmansien (henkilökohtaisesti esittämässä tai edustajan välityksellä esitetyissä) lausunnoissa, todistajanlausunnoissa, kirjallisissa todisteissa, todistusesineissä, tarkastuspöytäkirjoissa ja asiantuntijalausunnoissa, laillisesti hankituissa valokuvissa ja ääni- tai kuvanauhatalenteissa sekä muunlaisessa todistusaineistossa.

Tuomioistuin voi myös pyytää, että EU:n jäsenvaltio kerää todisteita tai antaa tuomioistuimelle luvan ottaa ne suoraan vastaan asetuksen (EY) N:o 1206/2001 mukaisesti (jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 28 päivänä toukokuuta 2001 annettu neuvoston asetusta (EY) N:o 1206/2001). Näin voidaan parantaa, yksinkertaistaa ja nopeuttaa tuomioistuinten välistä yhteistyötä todisteiden vastaanottamisessa.

2.1 Edellyttääkö todisteiden vastaanottaminen aina asianosaisen pyyntöä, vai voiko tuomari tiettyissä tapauksissa hankkia todisteita oma-aloitteisesti?

Siviiliprosessilain 179 §:n mukaan todisteita esittävät oikeudenkäynnin osapuolet ja muut asianosaiset. Silloin kun toimitetut todisteet eivät ole riittäviä, tuomioistuin voi pyytää menettelyn osapuolia ja muita asianosaisia esittämään sille vahvistavia todisteita tiettyyn määräaikaan mennessä. Tuomioistuimella on myös oikeus kerätä todisteita oma-aloitteisesti (viran puolesta), mutta vain laissa säädetyissä tapauksissa.

Tuomioistuimella on siviiliprosessilain nojalla oikeus hankkia todisteita omasta aloitteestaan perhe- tai työoikeuden alaan kuuluvissa asioissa, jos tämä on sen mielestä olennaista asian ratkaisemiseksi oikeudenmukaisesti (376 ja 414 §).

Lisäksi siviiliprosessilain 476 §:ssä säädetään, että valmistautuessaan käsittelemään asioita, jotka koskevat alaikäisen julistamista täysivaltaiseksi (vajaavaltaisuudesta vapauttaminen), tuomioistuin:

- määrää alaikäisen asuinpaikan valtiollisen lastensuojelulaitoksen antamaan lausunnon siitä, onko alaikäinen valmis käyttämään itsenäisesti kaikkia kansalaisoikeuksiaan tai suoriutuuko hän velvollisuuksistaan;
- pyytää tiedot siitä, onko alaikäistä tuomittu rikoksesta tai onko hän rikkonut hallinnollista tai muuta lakia;
- määrää oikeuspsykologisen ja/tai psykiatrisen tutkimuksen aloittamisesta ja pyytää tutkimuksen kannalta tarpeelliset alaikäisen terveyttä koskevat asiakirjat tai muuta aineistoa, jos on tarpeen osoittaa alaikäisen fyysisen, moraalisen, henkisen tai mielenterveydellisen kehityksen taso;
- suorittaa muita toimia, jotka ovat tarpeen asian käsittelyn valmistelemiseksi.

Siviiliprosessilain 582 §:ssä säädetään myös, että kun on kyse perheen omaisuuden omistusoikeuden siirrosta, perheen omaisuuden panttaamisesta tai muuten siihen liittyvien oikeuksien rajoittamisesta, tuomioistuimella on tapauksen olosuhteet huomioon ottaen oikeus pyytää hakijaa esittämään todisteita perheen taloudellisesta tilanteesta (tulot, säästöt, muu omaisuus, velat) ja tietoja perheen omaisuudesta, joka on siirron kohteena, sekä lasten oikeuksien suojelusta vastaavaa viranomaista esittämään tietoja lapsen vanhemmista, toteutettavan oikeustoimen alustavista ehdoista ja tuotto-oletuksista sekä mahdollisuuksista suojella lapsen oikeuksia, jos kyseistä oikeustointia ei toteuteta, ja muita todisteita.

2.2 Mitä seuraa sen jälkeen, kun asianosaisen pyyntö todisteiden vastaanottamisesta on hyväksytty?

Hankkiakseen todisteita (siviiliprosessilain 199 ja 206 §:n mukaisesti) tuomioistuin voi vaatia oikeushenkilöä tai luonnollista henkilöä esittämään kirjallisen todisteen tai todistusesineen, joka on annettuun määräaikaan mennessä toimitettava suoraan tuomioistuimelle. Jos luonnollinen tai oikeushenkilö ei kykene toimittamaan vaadittua kirjallista todistetta tai todistusesinettä lainkaan tai annetussa määräajassa, hänen on ilmoitettava tästä tuomioistuimelle ja selitettävä toimittamatta jättämisen syyt. Tuomioistuin voi antaa henkilölle, joka pyytää saada haltuunsa kirjallisen todisteen tai todistusesineen, todistuksen, joka oikeuttaa todisteiden saamiseen, jotta ne voidaan toimittaa tuomioistuimelle.

Asian käsittelyyn tuomioistuimessa valmistautuva tuomari voi myös toteuttaa muita prosessitoimia, jotka ovat tarpeen asianmukaisen valmistautumisen kannalta (esimerkiksi hankkia todisteita, joita asianosaiset eivät pysty hankkimaan, ja hankkia todisteita viran puolesta silloin, kun tällainen oikeus on tuomioistuimelle myönnetty siviiliprosessilaissa).

2.3 Millaisissa tapauksissa oikeus voi evätä asianosaisen esittämän pyynnön todisteiden vastaanottamisesta?

Tuomioistuin voi hylätä todisteet seuraavissa tapauksissa:

- ne eivät ole sallittuja;
- todisteet eivät vahvista eivätkä kumoa asian kannalta merkityksellisiä seikkoja (siviiliprosessilain 180 §);
- todisteet olisi voitu esittää aikaisemmin ja niiden esittäminen myöhemmin viivyttaa menettelyä (siviiliprosessilain 181 §:n 2 momentti).

Kantajan on liitettävä kanteeseensa kaikki asiakirjat tai muut todisteet, joihin hänen vaatimuksensa perustuu, todisteet siitä, että oikeudenkäyntimaksu on maksettu, sekä pyynnöt sellaisten todisteiden vastaanottamisesta, joita kantaja ei pysty itse esittämään, sekä syyt, miksi kantaja ei tähän pysty. Tämän jälkeen tuomioistuin voi hyväksyä kyseiset todisteet ja pyynnöt (siviiliprosessilain 135 §).

On myös syytä mainita, että muutoksenhakutuomioistuin kieltäytyy hyväksymästä uusia todisteita, jotka olisi voitu toimittaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle, lukuun ottamatta tapauksia, joissa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kieltäytyi perusteetta vastaanottamasta niitä tai joissa tarve toimittaa todisteita ilmeni myöhemmin (siviiliprosessilain 314 §).

2.4 Mitä erilaisia todistelukeinoja on olemassa?

Siviiliprosessilain mukaan todisteilla tarkoitetaan kaikkia tosiasioita, joiden perusteella tuomioistuin voi laissa säännellyssä menettelyssä todeta, onko olemassa seikkoja, jotka näyttävät osapuolten vaatimukset ja vastineet toteen, ja muita seikkoja, jotka ovat olennaisia oikeudenmukaisen päätöksen tekemiseksi asiassa.. Tällaisia tosiasioita voi olla osapuolten tai kolmansien (henkilökohtaisesti esittämässä tai edustajan välityksellä esitetyissä) lausunnoissa, todistajanlausunnoissa, kirjallisissa todisteissa, todistusesineissä, tarkastuspöytäkirjoissa ja asiantuntijalausunnoissa.

Myös laillisesti hankittuja valokuvia ja ääni- ja kuvanauhatalenteita voidaan käyttää todisteina.

2.5 Millä tavoin todisteita voidaan ottaa vastaan todistajilta? Tapahtuuko se eri tavoin kuin todisteiden vastaanottaminen asiantuntijoilta? Mitä sääntöjä sovelletaan kirjallisiin todistajanlausuntoihin ja asiantuntijalausuntoihin?

Siviiliprosessilain 192–217 §:ssä säädetään siitä, miten todisteita vastaanotetaan todistajilta ja asiantuntijoilta. Säännöt ovat seuraavat:

Todistajien kuulustelu

Jokainen todistaja kutsutaan oikeussaliin, jossa häntä kuulustellaan yksitellen. Todistajat, joita ei ole kuulusteltu, eivät saa olla oikeussalissa asian käsittelyn aikana. Todistajien, joita on jo kuulusteltu, on jätävä oikeussaliin, kunnes käsittely on päättynyt. Tuomioistuimien voi pyynnöstä sallia todistajien, joita on jo kuulusteltu, lähteä oikeussalista sen jälkeen, kun kaikkien asianosaisten mielipide pyyntöön on kuultu.

Todistajaa voidaan kuulustella muualla, jos hän ei pysty noudattamaan kutsua saapua tuomioistuimeen sairauden, vanhuuden, vamman tai muun tuomioistuimen hyväksymän pätevän syyn vuoksi ja jos asianosainen, jonka aloitteesta todistaja kutsuttiin, ei pysty varmistamaan tämän saapumista tuomioistuimeen.

Tuomioistuimien todentaa todistajan henkilöllisyyden, selittää todistajan oikeudet ja velvollisuudet sekä todistajanvalan rikkomisen ja todistajan muiden velvollisuuksien noudattamatta jättämisen tai virheellisen noudattamisen seuraukset.

Ennen kuin todistajaa kuullaan, hän vannoo valan panemalla käden Liettuan tasavallan perustuslain (*Lietuvos Respublikos Konstitucija*) päälle ja sanomalla: ”Minä (koko nimi) lupaan ja vannon kunniani ja omantuntoni kautta, että kerron totuuden tässä asiassa siitä mitään salaamatta tai siihen mitään lisäämättä taikka sitä muuttamatta.” Tämän jälkeen todistaja allekirjoittaa vannomansa valan, joka liitetään asiaa koskeviin asiakirjoihin.

Kun on selvitetty todistajan suhteet osapuoliin ja kolmansiiin sekä muita todistajanlausunnon arvioinnin kannalta tärkeitä seikkoja (kuten todistajan koulutus ja ammatti), tuomioistuimien kehottaa todistajaa kertomaan kaiken, mitä hän asiasta tietää, mutta välttämään sellaisen tiedon antamista, jonka lähdeä hän ei pysty täsmentämään.

Kun todistaja on antanut lausuntonsa, hänelle voidaan esittää kysymyksiä. Todistajaa kuulustelee ensin henkilö, joka pyysi hänen kutsumistaan todistajaksi, sekä tämän edustaja. Seuraavaksi todistajaa kuulustelevat muut asianosaiset. Tuomioistuimen aloitteesta kutsuttua todistajaa kuulustelee ensin kantaja. Tuomarin on jätettävä huomiotta johdattelevat tai asiaankuulumattomat kysymykset. Tuomarilla on oikeus esittää kysymyksiä milloin tahansa todistajan kuulemisen aikana.

Tuomioistuimien voi tarvittaessa kuulustella todistajaa uudelleen saman istunnon aikana, kutsua todistajan, jota on kuulusteltu, saman tuomioistuimen toiseen istuntoon tai kuulla todistajia vastakkain asianosaisten pyynnöstä tai viran puolesta.

Poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa on mahdotonta tai vaikeaa kuulustella todistajaa tuomioistuimessa, asiaa käsittelevä tuomioistuimien voi tarkastella kirjallista todistajanlausuntoa, jos tuomioistuimien katsoo, että ottaen huomioon todistajan henkilöllisyyden ja olosuhteet, joissa todistajanlausunto on määrä antaa, tämä ei haittaa asian kannalta olennaisten tosiseikkojen selvittämistä. Todistajaa voidaan osapuolten aloitteesta kutsua uudelleen tuomioistuimen kuulusteltavaksi, jos tämä on välttämätöntä asian tosiseikkojen selvittämiseksi tarkemmin. Ennen todistajanlausuntonsa antamista todistajan on allekirjoitettava siviiliprosessilain 192 §:n 4 momentissa säädetty vala ja häntä muistutetaan siitä, että väärän todistuksen antaminen on rikos. Todistaja allekirjoittaa ilmoituksen siitä, että hän on saanut tämän varoituksen. Kirjallinen todistajanlausunto on annettava notaarin läsnä ollessa, ja notaari varmentaa sen.

Asiantuntijoiden kuulustelu

Asiantuntijan lausunto luetaan ääneen istunnossa. Ennen asiantuntijan lausunnon lukemista lausunnon antava(t) asiantuntija(t) vannoo (vannovat) valan asettamalla käden Liettuan tasavallan perustuslain päälle ja sanomalla: ”Minä (koko nimi) vannon, että suoritan asiantuntijatehtäväni oikeudenkäynnissä rehellisesti ja annan puolueettoman ja perustellun asiantuntijan lausuntoni parhaan asiantuntemukseni mukaan.” Jos asiantuntijaa kuullaan istuntosalin ulkopuolella, asiantuntijan allekirjoittama vala on osa asiantuntijan lausuntoa. Liettuan tuomioistuinasiantuntijoiden luetteloon (*Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas*) kuuluvien asiantuntijoiden, jotka ovat vannoneet valan heidän luetteloon ottamisensa yhteydessä, ei tarvitse vannoa valaa tuomioistuimessa, ja heidän katsotaan saaneen varoituksen totuudenvastaisten lausuntojen ja lausumien antamisen seuraamuksista.

Tuomioistuimella on oikeus pyytää asiantuntijaa esittämään lausuntonsa suullisesti. Asiantuntijan suullinen lausunto liitetään istuntopöytäkirjaan.

Asiantuntijoille voidaan esittää kysymyksiä, ja heitä voidaan pyytää selittämään tai täydentämään lausuntoaan. Henkilö, joka on pyytänyt asiantuntijan nimeämistä, esittää tälle ensin kysymyksiä. Seuraavaksi asiantuntijalle esittävät kysymyksiä muut asianosaiset. Jos tuomioistuimien nimittää asiantuntijan viran puolesta, kantaja esittää asiantuntijalle ensin kysymyksiä.

Tuomareilla on oikeus esittää asiantuntijalle kysymyksiä milloin tahansa tämän kuulustelun aikana.

Asiantuntijalausunto annetaan ainoastaan tuomioistuimen pyynnöstä (ja se on toimitettava kirjallisen asiantuntijalausunnon muodossa). Asiantuntijalausuntoon on sisällyttävä yksityiskohtainen kuvaus tehdyistä tutkimuksista, niiden perusteella syntyneet päätelmät ja perustellut vastaukset tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin.

Jos tuomioistuin pyytää asiantuntijan lausuntoa ilman kirjallista asiantuntijalausuntoa, asiantuntijalausuntoa pidetään kirjallisena todisteena, jonka hän on antanut niin kuin muutkin asianosaiset tai jonka tuomioistuin on pyytänyt siviiliprosessilaissa säädetyn menettelyn mukaisesti.

Siviiliprosessilain 198 §:ssä annetaan seuraavat kirjallisten todisteiden toimittamista koskevat säännöt:

Asianosaiset voivat toimittaa kirjallisia todisteita tai tuomioistuin voi pyytää niitä laissa määrätyn menettelyn mukaisesti.

Kirjalliset todisteet on toimitettava siviiliprosessilaissa säädettyssä muodossa: asianosaisen, joka esittää oikeudenkäyntiasiakirjan sisällön tueksi kirjallista todistusaineistoa, on liitettävä mukaan alkuperäiset asiakirjat tai niiden jäljennökset (sähköiset jäljennökset), jotka on varmentanut tuomioistuin, notaari (tai muu henkilö, jolla on valtuudet toimia notaarina), menettelyyn osallistuva asianajaja tai asiakirjan antanut (vastaanottanut) henkilö. Tuomioistuin voi pyytää omasta aloitteestaan tai jonkin menettelyn asianosaisen pyynnöstä, että asiakirjat toimitetaan alkuperäisinä. Asianosaisen pyyntö alkuperäisten asiakirjojen toimittamisesta on esitettävä kanteen, vastakanteen, vastineen tai asianosaisten muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen yhteydessä. Asianosaiset voivat esittää tällaisen pyynnön myöhemmin, jos tuomioistuin toteaa, että syyt sen esittämättä jättämiseen aiemmin olivat pakottavat, tai jos pyyntöön suostuminen ei viivytä asian ratkaisemista. Jos vain osa asiakirjasta liittyy oikeudenkäyntiasiakirjojen sisältöön, tuomioistuimelle voidaan toimittaa vain merkitykselliset osat (otteet).

Kaikki oikeudenkäyntiasiakirjat ja niiden liitteet on toimitettava tuomioistuimelle liettuankielisinä lukuun ottamatta tietyt laissa säädettyjä poikkeuksia. Jos asianomaiset, joille oikeudenkäyntiasiakirjat on toimitettava, eivät ymmärrä liettuaa, tuomioistuimelle on toimitettava näiden asiakirjojen käännökset kielellä, jota asianomaiset ymmärtävät. Jos toimitettavat asiakirjat on siviiliprosessilain mukaan käännettävä vieraalalle kielelle, asianosaisten on toimitettava niistä tuomioistuimelle virallinen käännös säädetyn oikeudellisen menettelyn mukaisesti.

Oikeudenkäyntiasiakirjoihin sisältyvät alkuperäiset asiakirjat voidaan palauttaa pyynnöstä. Tällöin tuomioistuimen on säilytettävä laissa säädetyn menettelyn mukaisesti varmennetut kopiot palautettavista asiakirjoista.

2.6 Onko joillakin todistelukeinoilla suurempi painoarvo kuin toisilla?

Siviiliprosessilain 197 §:n mukaan valtion ja kuntien viranomaisten myöntämät asiakirjat, jotka valtion valtuuttamat henkilöt ovat hyväksyneet toimivaltansa rajoissa ja asiakirjan muotoon sovellettavien vaatimusten mukaisesti, voidaan katsoa virallisiksi kirjallisiksi todisteiksi ja niillä on suurempi todistusarvo. Virallisissa kirjallisissa todisteissa mainittuja seikkoja pidetään totena, paitsi jos ne kumotaan muilla todisteilla oikeudenkäynnissä, lukuun ottamatta todistajan lausuntoa. Kieltoa käyttää todistajan lausuntoa ei sovelleta, jos se on ristiriidassa vilpittömyyden, oikeudenmukaisuuden ja kohtuullisuuden periaatteiden kanssa. Virallisen kirjallisen todisteen todistusarvo voidaan myöntää lain perusteella myös muille asiakirjoille.

2.7 Onko tiettyjen tosiseikastojen todistaminen sidottu määrätynlaiseen todistelumenettelyyn?

Asiaan liittyviä seikkoja, jotka on lakisääteisesti todistettava tietyllä tavalla, ei voida todistaa millään muulla tavalla (siviiliprosessilain 177 §:n 4 momentti).

2.8 Velvoittaako laki todistajat todistamaan?

Todistamaan kutsutun henkilön on saavuttava oikeuteen ja annettava totuudenmukainen todistuksensa. Todistamaan kutsuttu henkilö on lain nojalla vastuussa, jos hän ei täytä todistajan velvollisuuksiaan (191 §). Hänelle voidaan tällöin määrätä sakko.

2.9 Millaisissa tilanteissa todistajat voivat kieltäytyä todistamasta?

Todistaja voi kieltäytyä todistamasta itseään, perheenjäseniään tai läheisiä sukulaisiaan vastaan.

2.10 Voidaanko todistamisesta kieltäytyvää henkilöä rangaista tai pakottaa hänet todistamaan?

Jos todistaja, asiantuntija tai tulkki/kääntäjä ei ole saapunut asian käsittelyyn, tuomioistuin kysyy asianosaisten mielipidettä siitä, voidaanko asiaa käsitellä ilman kyseistä todistajaa, asiantuntijaa tai tulkkiä/kääntäjää, ja päättää, jatketaanko vai lykätäänkö asian käsittelyä. Jos oikeuteen kutsuttu todistaja, asiantuntija tai tulkki/kääntäjä ei saavu asian käsittelyyn eikä hänellä ole siihen pätevää syytä, hänet voidaan tuomita 1 000 Liettuan litin suuruisiin sakkoihin. Todistaja voidaan noutaa oikeudenkäyntiin pakkokeinoin tuomioistuimen määräyksellä (siviiliprosessilain 248 §).

2.11 Onko olemassa henkilöryhmiä, joita ei voida kuulla todistajina?

Seuraavia henkilöitä ei saa kuulla todistajina:

- siviili- ja hallinto-oikeudenkäyntien asiamiehet tai rikosoikeudenkäyntien puolustusasianajajat, silloin kun on kyse seikoista, jotka he ovat saaneet tietoonsa tätä tehtäväänsä harjoittaessaan;

- henkilöt, jotka eivät kykene ymmärtämään asian kannalta olennaisia seikkoja tai antamaan todistusta fyysisten tai henkisten vammojen vuoksi;
- papit, silloin kun on kyse heille ripissä uskotuista seikoista;
- terveydenhuoltoalan ammattilaiset, kun on kyse heidän vaitiolovelvollisuutensa piiriin kuuluvista seikoista;
- sovittelijat, kun on kyse seikoista, jotka he ovat saaneet tietoonsa sovittelumenettelyn yhteydessä.

Laissa voidaan määritellä todistamiskiellon piiriin myös muita henkilöitä.

2.12 Mikä on tuomarin ja asianosaisten asema todistajainkuulustelussa? Millä edellytyksillä todistajaa voidaan kuulla käyttämällä hyväksi erilaisia teknisiä apuneuvoja, kuten videoneuvottelua?

Kun on selvitetty todistajan suhteet osapuoliin ja kolmansiin sekä muita todistajanlausunnon arvioinnin kannalta tärkeitä seikkoja (kuten todistajan koulutus ja ammatti), tuomioistuin kehottaa todistajaa kertomaan kaiken, mitä hän asiasta tietää, mutta välttämään sellaisen tiedon antamista, jonka lähde hän ei pysty täsmentämään.

Kun todistaja on antanut lausuntonsa, hänelle voidaan esittää kysymyksiä. Todistajaa kuulustele ensin henkilö, joka pyysi hänen kutsumistaan todistajaksi, sekä tämän edustaja, ja tämän jälkeen muut asianosaiset. Tuomioistuimen aloitteesta kutsuttua todistajaa kuulustele ensin kantaja. Tuomarin on jätettävä huomiotta johdattelevat tai asiaankuulumattomat kysymykset. Tuomarilla on oikeus esittää kysymyksiä milloin tahansa todistajan kuulemisen aikana. Tuomioistuin voi tarvittaessa kuulustella todistajaa uudelleen saman istunnon aikana, kutsua todistajan, jota on kuulusteltu, saman tuomioistuimen toiseen istuntoon tai kuulla todistajia vastakkain asianosaisten pyynnöstä tai viran puolesta.

Poikkeuksellisissa tapauksissa, joissa on mahdotonta tai vaikeaa kuulustella todistajaa tuomioistuimessa, asiaa käsittelevä tuomioistuin voi tarkastella kirjallista todistajanlausuntoa, jos tuomioistuin katsoo, että ottaen huomioon todistajan henkilöllisyyden ja olosuhteet, joissa todistajanlausunto on määrä antaa, tämä ei haittaa asian kannalta olennaisien tosiseikkojen selvittämistä. Todistajaa voidaan osapuolten aloitteesta kutsua uudelleen tuomioistuimen kuulusteltavaksi, jos tämä on välttämätöntä asian tosiseikkojen selvittämiseksi tarkemmin. Ennen todistajanlausuntonsa antamista todistajan on allekirjoitettava ennalta määrätty vala ja häntä muistutetaan siitä, että väärän todistuksen antaminen on rikos. Todistaja allekirjoittaa ilmoituksen siitä, että hän on saanut tämän varoituksen. Kirjallinen todistajanlausunto on annettava notaarin läsnä ollessa, ja notaari varmentaa sen.

Asianomaisten osallistuminen tuomioistuin­käsitelyyn ja todistajien kuulustelu muualla voidaan varmistaa tietotekniikan ja sähköisen viestintäteknologian avulla (esimerkiksi video- ja puhelinneuvottelut). Käytettäessä tällaisia tekniikoita oikeusministerin vahvistaman menettelyn mukaisesti on varmistettava, että asianomaiset tunnistetaan luotettavasti ja että tiedot (todisteet) tallennetaan ja toimitetaan asianmukaisesti.

Lisäksi liettualaiset tuomioistuimet voivat siviiliprosessilain 803 §:n mukaan pyytää toisen valtion tuomioistuinta käyttämään kyseisiä teknisiä viestintävälineitä (video- tai puhelinneuvottelut) todisteiden keräämiseksi.

3 Näytön arviointi

Tuomioistuin arvioi oikeudenkäynnissä esitetyn näytön oman harkintansa mukaisesti tutkittuaan oikeudenkäynnin aikana esiin tuotuja asiaa koskevia todisteita perusteellisesti, puolueettomasti ja lain mukaisesti.

3.1 Estääkö se, että todiste on hankittu lainvastaisin keinoin, tuomioistuinta ottamasta todistetta huomioon tuomiossa?

Tosiseikkoja voidaan selvittää seuraavin keinoin: osapuolten tai kolmansien (henkilökohtaisesti esittämät tai edustajan välityksellä esitetyt) lausunnot, todistajanlausunnot, kirjalliset todisteet, todistusaineet, tarkastuspöytäkirjat ja asiantuntijalausunnot, laillisesti hankitut valokuvat ja ääni- tai kuvanauhatalenteet sekä muunlainen todistusaineisto. Tosiseikkoja, jotka ovat valtio- tai ammattisalaisuuksia, ei yleensä saa käyttää todisteena siviilioikeudellisissa menettelyissä ennen kuin ne on julistettu ei-salaisiksi lakisääteistä menettelyä noudattaen. Sovittelumenettelyssä saatuja tietoja ei saa käyttää todisteena siviilioikeudellisissa menettelyissä lukuun ottamatta tapauksia, joista säädetään siviilioikeudellisten riita-asioiden sovittelusta annetussa laissa.

On myös syytä mainita, että siviiliprosessilain 185 artiklan mukaan tuomioistuimen on arvioitava oikeudenkäynnissä esitetty näyttö oman harkintansa mukaisesti tutkittuaan oikeudenkäynnin aikana esiin tuotuja asiaa koskevia todisteita perusteellisesti, puolueettomasti ja lain mukaisesti. Millään todisteella ei ole ennalta määrättyä vaikutusta tuomioistuimeen nähden siviiliprosessilaissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta.

3.2 Käykö lausumani todisteesta ollessani itse asianosaisena asiassa?

Kyllä (ks. 2.4 kohta).

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 21/11/2018